

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΥΔΗΜΟΥ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΕΝΤΑΡΙΝΩΝ Θ. ΠΕΤΣΙΟΣ

ΣΥΜΜΙΚΤΑ

— Οἱ ἐν Κοζάνῃ ἑλληνικοὶ κώδικες Τῷ πρόφρονι φροντίδι τοῦ ἐμοῦ ἀρχαιού συμφοιτητοῦ, αεβασμιωτάτου Σερβίων καὶ Κοζάνης κ. Κωνσταντίου, ἔλαβον σημείωμα περὶ τῶν ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ ἐκ Κοζάνη μητροπολιτικοῦ ναοῦ τοῦ Ἀγίου Νικολάου φυλασσομένων ἑλληνικῶν κωδίκων, συντεταγμένον ὑπὸ τοῦ ἐν Κοζάνῃ διδασκάλου Εὐαγγέλου Διάφρη. Τὸ πρόχειρον τοῦτο σημείωμα οὔτε τοὺς περγαμηνοὺς ἀπὸ τῶν χαρτών κωδίκων διαστέλλει, οὔτε τὸ σχῆμα, τὸν ἀριθμὸν τῶν φύλλων καὶ τὸν αἰώνα τῶν κωδίκων περιέχει. περιορίζεται δὲ ὡς τὸ πλεῖστον εἰς μόνην τὴν κυριωτάτην Ιωαννίτην ἁκάστου κωδίκος ἀνευ ἀναγραφῆς τῶν λοιπῶν περιεχομένων καὶ συμπεριλήψεως τῶν τυχὸν ἐν τοῖς κωδίκι περιλαμβανομένων χρονικῶν σημειωμάτων, δηλώσεων βιβλιογράφων καὶ κτητόρων. Οὐχ ἡτον θεωρῶ οὐχ ὅλως ἄχρηστον τὴν δημοσίευσιν τοῦ σημειώματος τούτου, τοῦτο μὲν διότι ὅπως δήποτε παρέχει γενικὴν τινὰ ἔννοιαν τῶν ὡς τὸ πλεῖστον νεωτέρων τούτων κωδίκων, τοῦτο δὲ ὅπως δοθῇ ἀφορμὴ εἰς τινὰ τῶν ἐν αὐτῇ τῇ Κοζάνῃ ἢ τῇ λοιπῇ Μακεδονίᾳ λειτουργῶν τῆς ἐκπαιδεύσεως τῶν τυχόντων παλαιογραφικῆς προπαιδείας νὰ προβῇ εἰς τὴν σύνταξιν ἐπιστημονικοῦ καταλόγου τῶν σίρημένων χειρογράφων. Ἐγειρεὶ δὲ ὁδε τὸ σταλέν μοι σημείωμα, εἰς ὃ προσέθηκε ἐν ἀγκύλαις τινά: 1) Ἐρμηνεία εἰς τοὺς ἀφορισμοὺς Ἰπποκράτους. — 2) Συλλογὴ ἐπιστολῶν διαφόρων ἀνδρῶν. — 3) Ἐρμηνεία τῶν τετραστίχων Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου ὑπὸ Νεκρῆτα τοῦ Σερρῶν. — 4) Φυσικὰ Ἰωάννου Βουκερέρου. — 5) Ἰστορία τῶν Αιθιόπων καὶ τῶν Ἰνδῶν [Ἰστορία ψυχωφειλῆς ἐκ τῆς ἐνδοτέρας τῶν Αιθιόπων χώρας τῆς Ἰνδῶν λεγομένης Βαρλαάμ καὶ Ἰωάσαφ;]. — 6) Λόγος εἰς τὸ Ἐλένσόν με ὁ θεός ὑπὸ Γερασέμου. — 7) Λουκιανοῦ περὶ τῶν ἐπὶ μισθῷ συνόντων. — 8) Νόμιμον ἐκκλησιαστικόν. — 9. Νεκηφόρου [Καλλίστου Ξανθοπούλου] Ἐξήγησις εἰς τοὺς ἀναβαθμοὺς τῆς Ὁκτωήγου. — 10) Θεοβώρου Προδρόμου Τετράστιχα. — 11) Ὑπομνήματα περὶ φυσικῆς

- ἀκροάσεως. — 12) Ἐρμηνεία Λουκιανοῦ καὶ ὄλλων. — 13) Ι. Δ. Σα-
κελλαρέου Τί ἔστι ἔργον τοῦ ἀρχοντος. — 14) Θεοφίλου Κο-
ρυζαλλέως Προδιοίκησις. — 15) Νεμεσέου Ἐμέσης Περὶ
φύσεως ἀνθρώπου. — 16) Νόμιμον ἐκκλησιαστικόν. — 17) Συνο-
πτικὴ ἐρμηνεία ἀριθμητικῆς Μπαλάνου [Βασιλεπούλου]. — 18) Ἰσο-
κράτους πρὸς Δημονικον παραίνεσις. — 19) Τὰ ἀρίσκοντα τοῖς φι-
λοσόφοις. — 20) Θμήρου Βατραχομυραχία. — 21) Ἐγχαιρίδιον
ῥητορεῖη;. — 22) Ἐπιστολὴ τοῦ χωρίου Μαξέμου καὶ ὄλλων
τινῶν. — 23) Ζαριέσου Μηγδάνη Λύχνος τοῦ Διογένους. —
24) Σύνοψις περὶ θεωρίας ιατρικῆς. — 25) Θεολογία ἀνώνυμος. —
26) Λόγγου Τὰ κατὰ Δάφνιν καὶ Χλόην. — 27) Νομικὸν τοῦ
Καμπανίας. — 28) Νεκηφόρου Εὐλειμμάδου Λογικὴ ἐπιστῆμη.
— 29) Περὶ τῆς ἡληνικῆς γλώσσης ἀνώνυμον 30) Ἰσοκράτους
Ἐγκώμιον εἰς Εὔαγόραν. — 31) Μαξέμου [Πελοποννησίου]
Ομιλίαι καθ' ὅλον τὸν ἐνεαυτὸν εἰς τὰς Κυριακάς. — 32) Βίβλος
Συνεσίου Κυρήνης. — 33) Χρυσολωρδᾶς [Ἐρωτήματα;].
— 34) Διάλογοι ἀληθείας περὶ ματαιότητος. — 35) Εἰσαγωγὴ Πορ-
φυρίου. — 36) Θέματα σίς τὴν γραμματικὴν Λασιάρεως. —
37) Ἡρού Ἀπόλλωνος Ἱερογλυφικά. — 38) Ἐτερον ἀνεπί-
γραφον. — 39) Ἐτερον ἀνεπίγραφον. — 40) Ἀφθονέου Προ-
γυμνάσματα ρητορικῆς. 41) Ἐξομολογητάριον. — 42) Ἰωάννου
Χρυσοστόμου Λόγος περὶ τοῦ ὄφεως τοῦ Μωϋσέως. — 43) Ἐκ-
κλησιαστικὸν ἀνεπίγραφον. — 44) Νουθεσία εἰς πνευματικὸν πατέρα.
45) Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου Λόγος κατὰ Ἰουλιανοῦ. —
46) [Δημηοσθένους] Λόγος περὶ τοῦ στεφάνου. — 47) Δαρβά-
ρεως Παιδαγωγός. — 48) Ψελλοῦ Σύνοψις νόμων. — 49) Θεο-
δοσίου Κορυζαλλέως Ἐπιστολὴ πρὸς τὸν ἀρχοντα Σκαρλά-
τον. — 50) Ἐπιστολὴ τοῦ Ἐφραήμ Πώποβετες — 51) Ομιλίαι
εἰς τὸ Πρόσεχε σεαυτῷ. — 52) Φυσικῆς ιστορίας βασιλείου τῶν ζώων
ὑπὸ Ν. Ν. — 53) Ρητορικὴ κατ' ἑρωταπόκρισιν ὑπὸ [Ἐφραήμ]
Πώποβετες. — 54) Συλλογὴ γνωμικῶν διαφόρων γλωσσῶν. —
55) Παράφρασις εἰς τὴν 'Ομήρου Ἰλιάδα ὑπὸ Νεοφύτου ἱερο-
δεικόνου. — 56) Πραγματεία περὶ τῶν Ἑλλήνων συγγραφέων ὑπὸ
Ἀθανασίου Πέτρου Ψαλλέδα.

— Στίχοι εἰς Μαγουὴλ τὸν Κορυνηνόν. Ἐν τῷ ὑπὲ

194 Βαροκκικῷ κώδικῃ τῆς ἐν *Οξωνίῳ Βοδληιανῆς βιβλιοθήκης,
γεγραμμένῳ τὸν δέκατον εἰκοναῖς, φέρονται ἐν φ. 95^α καταλο-
γάδην γεγραμμένοι οἱ ἔξι τοῦ Στίχοι ἡρωίκοι π.

*Ἡν ὅτε ρωμαϊκὴν ὑπὸ Αὐσονιτῶν πλατάνιστον
πρέμνον ἐριθαλέας, εὐσκιόφυλλον, τανυπέτηλον
ῆδε πόλις τελέσακεν. Ἀτὰρ ζαμενοῦς ὑπ' ἀέλλης
βαρβαρικῆς ἴδι λαίλαπος ἴδι τυφώνος ἀγρίου
κουριδίστηνεάνις ὅτε μητρὸς ἀπέσπαστο φίλης,
καιρισμένη δ' ὑπὸ βόστρυχον ἀγλαὸν ὅστο χαμάζη.

5 "Hūte γὰρ πλοκαμίδας ἀμύζατο τείχεα πυκνὰ,
ἡθεα περικά δ' ὠλοφύρατο ἐπεὶ μετέλαχεν
εὐνομίης θεοφιλέος εὐσεβέων τ' ἀπὸ θεσμῶν.
Οὐδ' ἄρα κοιράγεοντος ταῦτ' ἐπιήνδανε θυμῷ,
σκηπτοκρατοῦς ἀκάμαντος, ἀριστοπόνου, μεγαθύμου
Κομνηνίαδεω ἀγακλυτοῦ, βαρβαροφόντου,

10 θηρολετῆρος, ὃσα περ οὔρεσιν ἀμφινέμονται,
Μανουὴλ ἐπτακέδοντος, ἐρισθενέος, πτολιπόρθου,
εὐσεβέων τε λόγων μελιχροφθόγγοιο δόνακος
πνευματικῆς θ' ἡγήτορος ἀναβάσσεως ἀπλανοῦς,
πορφυρόπαιδος· ὃν οὐ θέμις ἐκ μερόπων ἐπικήρων
φύτλης ἐκγεγάσθαι, ἀπ' οὐρανίων δ' ὀλεσθαι,
ἀτρυτον ἐν καμάτοισιν ἀεικελίοισιν ἔοντα,

15 20 ἀτροφον οὐδὲ πνόωντα περιχθονίων κατὰ πληθὺν
καὶ φυσικῶν ἐφύπερθεν ἀναγκῶν, αἵ κε θέλησιν.
Οὕκουν οὐκ ἐπικύδανε, παρβασιλεῖ ἵδε Χριστῷ

φραξάμενος, τὸν γ' οὐκ "Ἄγαρ οὐκ Ἰσμαὴλ θεοκλυτεῖ,
βάσκεν ἐς ἡδίου ἀναδυομένοιο πῦρ αὐτὴν
25 αὐτομάτως, οὐδ' ἀξιόλεκτον ἄγειρε φάλαγγα.

"Ως δ' ὅτε περ Γεδεὼν τὸ λαφύξαν ἀγάγετο καὶ τι
Μαδιανίτιδας ὥλεος πανστρατιάς ὑπερόπλους,
ἐν δὲ κεραυνὸν ἀπ' ἄντυγος αἰθερίοιο ἀτειρῆ

οἶνπτερον

2. τανυπέτηλον	3. ἡ δὲ	6. ὑποβόστρυχον	7. ἡτε	9. εὐ-
φρομῆς	τάπο	13. θηρολετῆρ	14. ἐρισθενέως	18. ἐκγεγα-
ασθαι	περιχθονίων	τος	24. τελιοτο.	αθ. καὶ στ. 58
26. λαφύξαν	28. ἀπάντυγος			

Πέρσαι καθοράται ὄσαντο, λάθοντο δ' ὄστοι,
 30 οἱ δὲ φυγὴν ἐπράποντο λυγρὰν αὐδὴν λαλαγοῦντες,
 στέρνα δ' ἀνὰ πολυχανδῆ γαίης πουλυβοτείρης
 οὐκ ἔτι ἐπιτροχόωντες οἱ ἄγκες μακρὰ δύσαντο.
 δορκαλίδες τρομέουσαι θῆρα βριαροπάλαιμνον.

Πόλλα δὲ δούρασιν ἀμφὶ μετάφρενα τραυματέοντο,
 35 οὐδ' ἄρ εἴτε στήθεσσι βολίδος ἔμιμνον ἐρωήν.
 "Ω; οἱ μὲν δραπέτευσαν ἀπ' ἀλλοτρίοιο δόμοιο,
 χωφῆνες δὲ μελισσῶν οὐκ ἔτι σίμβλα τρυγῶσι.
 Χεῖρα δὲ σωτιάνειραν ἀνασχόμενος δι' Ὀλύμπου
 κοιρανὸς δλβιος ἡδὲ θιώνυμος ἡδὲ θεούδης
 λίσσετο ὑψημέδοντα λάχους ἔνεκεν θεολέκτου."
 «Ἔλαθι, δημιουργὲ ἄναξ· Ικέτης δέ τοι εἰμὶ
 40 Χριστιανῶν α' ἐπιλήσμανα μὴ μέχρι τέρματος είναι,
 ὅμμασι δ' εὔμενέσσαι τεὸν σχοίνισμ' ἐπιβλέψαι.
 Σοῦ χάριν οὖτε τι σώματος, οὐ στέφεος πολυτίμου
 φείσομ' ἕγω ποτε οὖτε κ' ὄτῳ χαρισαίμην».
 "Η ρά και ἀμβροσίην διὰ δεξιὰν ἔνθετο λίθον,
 κάββαλε δὲ καρτερὸν ἐς ὑπώρυχα τῆςδε πόλιος,
 καδ δ' ἔβαλον μεγαλήτορες ἄνδρες ἀριπρεπέες τε,
 έστε δομήτορες ἥντ' ἀδινδῶν φῦλα μελισσῶν
 45 ἔργον ἀρίζηλον τόδε συμπέραναν παραχρῆμα,
 "Ρωμαίδος τε πάλιν μέρος οὐκ ἐλάχιστον τάδ' ἦν.
 Λυσσητὴρ δὲ κύων ὃς κάρχαρον ἐγκαταρρήξας
 γνάθον ὄδυνήσαιτο λίθον μόνον ἐγκαταρρήξας.
 Θύγατρα δ' ἀπολαβοῦσα τεὴν ἀπόδημον ἐς μακρὸν
 50 λευκόπεπλον, τανυβόστρυχον, λύστεφανον, διὰς φῦκος
 παρειὰς ἐπιχρωσαμένην, πάμπαν ἐρατεινὴν
 Αύσοντες, σκίρτησ, πολιούχῳ δὲ ἀνακτὶ
 ἔνθεν ἐπεύξαθ' ἡλίου ἀπειρεῖσια κύκλα

31. πολυχανδείς πολυβοτείρης 34. ἀμφιμετάφρενα 35. ἐπι-
 στήθες 36. ἀπαλλοτρίοιο 43. σχίνισμ' 45. οὐτέκεοτο χαρισσά-
 μνη 48. καδ 49. ἐσδε αδονῶν 51. τάδε ἄντες λίθως
 53. ἐγκαταρρθῶσας 56. ἐπιχρωσαμένην 57. αύσοντες
 58. ἐπεύξας

60

καὶ μονοχρατορίην χθονός οὐδὲ ἀμά φασινφ·
κύκλῳ γέρε πάρα πλεφαρίδας, ὡς φατο θέσπις,
τέχνας δ' ὄρωσα γέγυθε συνηγμένα πάντοθεν αὐθίς
δύσιος ἀντολίης τε ἀτεκμάρτων τε θαλασσῶν.

'Ἐν τῷ ποιήματι δέν γίνεται ἥρτὴ μνεία τῆς πόλεως, ἵξ τὴν ἐπαναφορὰν εἰς τὴν Βυζαντιακὴν ἀργὴν καὶ τὴν ἀνάκτισιν τῶν τειχῶν ὑπὸ τοῦ Μανουὴλ Κομνηνοῦ πανηγυρίζει ὁ ποιητής. 'Ἄλλ' ἀφ' οὐ ὠρισμένως λέγεται, ὅτι ἡ πόλις αὐτῇ ἐπανεκτήθη ὑπὲρ τοῦ Βυζαντίου, ἐπαλλαγεῖσα βαρβαρικῆς λαίλαπος ίδε τυψῶνος ἀγρίου, ὅτι δ' ἡ δουλεία ἦν ἀπέβαλεν ἡτο ἡ τῶν Περσῶν, ὡς ἀρχαιζοντες ὡρόμαζον τοὺς Τούρκους οἱ Βυζαντῖνοι, εἴνε προφανές, ὅτι ἡ ὑπὸ τοῦ Μανουὴλ Κομνηνοῦ ἀνακτηθεῖσα καὶ ἀνοικοδομηθεῖσα αὐτῇ πόλις πρέπει νάναζητηθῆ μεταξὺ τῶν ἐν Μικρᾷ 'Ασίᾳ κατεχομένων τέως ὑπὸ τῶν Σελδούκων, πρὸς οὓς γενναῖσι καὶ ὡς τὸ πλείστον ἐπιτυχῶς ἐπολέμησεν ὁ αὐτοχράτωρ, καθ' ἂ διδάσκει ἡμᾶς ἡ Ιστορία. Καὶ δύνατὸν μὲν νὰ νοῆται τις τῶν ὑπὸ τοῦ Μανουὴλ ἐν Κιλικίᾳ κυριεύθεισῶν πόλεων, ἀλλ' ίσως εἴνε πιθανώτερον, ὅτι πρόκειται περὶ τοῦ ἐν Φρυγίᾳ Δορυλαίου. Τοῦτο, ὑποκείμενον εἰς τὴν περιοχὴν τῆς ἐπικρατήσεως τῶν Σελδούκων, ἡδυνήθη ὁ αὐτοχράτωρ νάνακτησῃ καὶ τείχισῃ ἐν ἔτει 1175 μετὰ καὶ τοῦ ἐπ' Ισης ὡς τὸ Δορύλαιον ἰγκαταλειμμένου φρουρίου Σουβλαίου (Πρβλ. στ. 7: ἀμύξατο τείχεα πυκνά). Πράγματι δ' ἀν παραβάλωμεν τὰς περὶ τῆς ἀνακτήσεως ταύτης τοῦ Δορυλαίου καὶ τῶν χάριν αὐτῆς συγχρούσσεων πρὸς τοὺς Σελδούκους διηγήσεις παρὰ τῷ Νικήτᾳ Χωνιάτῃ (ἴκδ. Βόννης σ. 227,20-229,19) καὶ τῷ Ἰωάννῃ Κιννάμῳ (ἴκδ. Βόννης σ. 294,12-296,2), περὶ ὧν ίδε καὶ Ramsay (The historical geography of Asia Minor. 'Ἐν Λονδίνῳ. 1890 σ. 79), πιθόμεθ' ἀδιστάκτως, ὅτι τὸ προκείμενον ποίημ' ἀναφέρεται εἰς τὴν ἀνάκτισιν τοῦ Δορυλαίου. Μάλιστα δὲ τὰ περὶ τῆς ἐνάρξεως τῆς τειχοδομίας ὑπ' αὐτοῦ τοῦ βασιλέως λεγόμενα ἐν τῷ ποιήματι ἐν στ. 47 κ. ἐ. συμπίπτουσι κατὰ γράμμα πρὸς τὰ τοῦ Χωνιάτου 'Ἐπεὶ δὲ καὶ τὴν πόλιν ἀνοικοδομεῖν ἐπεβάλετο, νωτοφορεῖν τοὺς λίθους ἀρξάμενος, οὕτω καὶ τοὺς ἄλλους πρρένωσεν ὡς ἀπέρω τάχει τὸ τείχος ἀνεγερθῆναι καὶ προεπιβληθῆναι

59. φαενῶ 60. ὡς φάτο

E.Y.UTTS K.T.P
IOANNINA 2006

οἱ χαράκωμα ἔξωθεν καὶ ἀνορυχθῆναι φρεάτια ἔσωθεν εἰς πλείονας ὑδάτων ἀντλήσεις.

Εἶναι δὲ τὸ ποίημα μάνωνυμον. Τοσοὶ δὲ θὰ ἡδυνάμεθα νὰ προσγράψωμεν αὐτὸν εἰς τὸν Θεόδωρον Πρόδρομον, τὸν πολλοὺς, ὡς γνωστὸν, πανηγυρικοὺς γράψαντα ἵπ' αἰσιοῖς βασιλικοῖς καὶ παλαιμακοῖς γεγονόσιν, ιδίως εἰς τὸν αὐτοκράτορα Ἰωάννην τὸν Κομνηνὸν (Πρβλ.

Συνεσίου Παπαθημητρέου Θεόδωρον Πρόδρομον. Ἐν Ὁδησοφ. 1995 ῥωσιστὶ, σ. 375 κ. ἐ.), ἀν μὴ ἐκ τῶν ἐν τῷ τρίτῳ στίχῳ λέξεων ήδε πόλις ὑπεφαίνετο, διτὶ τις τῶν πολιτῶν αὐτοῦ τοῦ Δορυλαίου ἔγραψεν αὐτό. Ἀλλὰ δύναται δῆμος νὰ είκασθῇ, διτὶ συνέγραψε μὲν αὐτὸν ὁ Πρόδρομος, ἀλλὰ παριστάνεται λαλῶν ὡς ἀπὸ προξώπου αὐτῆς τῆς πόλεως, καθ' ἄ πολλάκις ἴγινετο παρὰ τοῖς Βυζαντίνοις.

‘Η δὲ’ ἐν τῷ κώδικι παράδοσις τοῦ ποιήματος ἔχει ἐν τοῖς πλείστοις καλῶς πλὴν τῶν στίχων 51 (τάδε = τάδ’ ἦν;) 52 (ἔγκατείασκε;) καὶ 53 (ἔγκαταρρώξας = ἔγκαταρρήξας;).

Νέαι δὲ λέξεις, προσθετέαι εἰς τὰ λεξικὰ, σημειούσθωσαν ἐκ τοῦ ποιήματος αἱ ἔξης· ἀξιόλεκτος, βαρβαροφόντης, ἔγκατείασκε(,), ἑπταμέδων, μελιχρόφθογγος, πορφυρόπαις, σκυπτοκρατῆς, σωτιάνειρα, τανυβόστρυχος, τραυματέομαι, ὑπῶρυξ.

— **Ἀνέκδοτον ποιημάτιον Θεοδώρου τοῦ Προδρόμου.** Ἐν τῷ ὑπ' ἀρ. XI, 40 (34) κώδικι τῆς ἐν Βιέννῃ βιβλιοθήκης Rossiana, γεγραμμένῳ τὸν δέκατον πέμπτον αἰῶνα, περιέχονται ἐν φ. 226 α-β οἱ ἔξης ἀνέκδοτοι, δύον οīδα, στίχοι τοῦ Θεοδώρου Προδρόμου ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν «Τοῦ αὐτοῦ ἀστείον». Ἀναφέρονται δὲ αἱ λέξεις «Τοῦ αὐτοῦ» εἰς προηγούμενον ὄρθογραφικὸν στίχουργημα τοῦ Προδρόμου. ‘Ἐχουσι δὲ ὡδεὶς οἱ στίχοι, γεγραμμένοι ἐν τῷ κώδικι καταλογάδην·

Τῇ χθὲς οὐκ ἰζυμώσαμεν· ἀλευρὸν γάρ οὐκ ἔτον.

Ὑπέρπυρόν μοι, πίστευσον, οὐκ εἴχα νάγοράσω,
καὶ ἡρξάμην ὄλιγοθυμεῖν, καὶ ὡς ἀν ἐσκοτιζόμην.

Πολλὰ, τὴν εἰπον, παῖνά μου, διφθογγον νά σε γράφω.

5. Μόνον [με] ἔσσον μικρὸν μὴ σκοτιεῖη τὸ φῶς μου.

Ἄλλ' δῆμος οὐκ ἐπήκουσεν, εἰ μὴ νὰ κάτσω εἰς γεῦμαν.

Ἐως ὡδεὶς μετριάζοντες ἐπλέξαμεν τοὺς στίχους.

2. εἰπέρπυρόν νανγοράσω 4. πείνα 6. νακάς ω

Οι στίχοι ούτοι, δύνεις πιθανῶς ἀπόσπασμα ποιήματος πρὸς τὸν αὐτοκράτορα Μανουὴλ τὸν Κομνηνὸν, ἀνάλογον πρὸς τὰ ἐκδεδομένα παρὰ τῷ *Legrand* (*Bibliothèque grecque vulgaire* Τόμ. A' σ. 38-124), εὑροῦνται καὶ ἐν τῷ ὑπ' ἄρ. 246 κώδικι τῆς ἐν Ἀγίῳ ὄρει μονῆς Κουτλουμουσίου, γεγραμμένῳ ὅμοίως τὸν δέκατον πέμπτον αἰώνα. Φέρουσι δὲ καὶ ἐν αὐτῷ τὴν αὐτὴν ἐπιγραφὴν «Τοῦ αὐτοῦ ἀστείου» προηγεῖται δ' αὐτῶν «Φιλοσόφου καὶ ἡτορος κυρ Θεοδόρου τοῦ Προδρόμου» ἢ στιχούργημα ὥρθογραφικόν, ἀρχόμενον διὰ τῶν λέξεων Ἰστέον, ὁ παῖ, δτὶ τὸ ἄλφα δασύνεται ἐν λέξεσι τοιαύταις, καθ' ἄ καὶ ἐν τῷ 'Ροσσιανῷ κώδικι. Λυκοῦμαι δι, δτὶ διὸ ἀντέγραψε τὸ «Ἀστεῖον» τοῦ Προδρόμου τῷ 1880, ὅπως ἀντιβληθῇ τὸ ἀντίγραφον ἐκεῖνο πρὸς τὸ ἐκ τῆς 'Ροσσιανῆς βιβλιοθήκης. 'Ἐν δὲ τῇ ὑπ' ἑμοῦ ἀντιγραφείσῃ ἀρχῇ τοῦ ποιήματος ὁ Κουτλουμουσιακὸς κώδικς' ἔχει Τὴν ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ 'Ροσσιανῷ Τῷ.

— 'Ἡ ἀρχὴ τοῦ κατὰ ἡγουμένων ποεήματος τοῦ Θεοδώρου Προδρόμου. 'Ἐν τῷ φ. 216^a τοῦ ὑπ' ἄρ. Cony. Sopprg. 2 κώδικος τῆς ἐν Φλωρεντίᾳ Λαυρεντιανῆς βιβλιοθήκης φέρονται γεγραμμένοι καταλογάδην ὄλιγοι τινὲς στίχοι, ὃν οὐδεμίᾳ γίνεται μνεία ἐν τῷ τῶν κ. κ. *Rostagno* καὶ *Festa Indice dei codici greci Laurenziani non compresi nel catalogo del Bandini* ἐν τοῖς *Studi Italiani di filologia classica* Τόμ. A' 1893 σ. 132. Εἶναι δέ οι στίχοι ούτοι οὐδὲν ἄλλο ἢ ἡ ἀρχὴ τοῦ κατὰ ἡγουμένων ποιήματος τοῦ Θεοδώρου Προδρόμου οὐκ ἀνεύλογος λόγου διαφορῶν, ὡς δύναται: πᾶς τις νὰ πεισθῇ ἐκ τῆς παραβολῆς αὐτῶν πρὸς τὴν ἀρχὴν τοῦ ποιήματος τούτου, οἷον φέρεται ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ *Legrand* (*Bibliothèque grecque vulgaire* Τόμ. A' σ. 53).

Λαυρεντιακὸς κώδικς

*Ἐκδοσίς Legrand

Τωλμίσαν ἀναφέρω σοι τῷ χραταιῷ διεπότη τωμεγα καὶ νικοποιῶ χραταιῷ στεφθόρω καὶ πρόδεξε καὶ λύσον μου τὰς πολυπλόκους δίσης. Οὐδὲν γάρ δένται πολλῶν ἔξόδων ἢ φροντίδων· ἥγαρ αραιόμως εἰς αὐτὰς καὶ ἀνιμέρως βλέψεις οὐδὲν γάρ δένται λοιπῶν ἀναμαθήν τὰς πράξεις τῶν νοσουν γεννθέουν... καὶ τὴν θασην ἐντέχνος ἀποδοῦνται καὶ θαυμαση τοῦ μέρμηκος τὴν τέληκατην τέληκαυτην τῶλμην.

Τολμίσας ἀναφέρω σοι τῷ χραταιῷ διεπότη, τῷ μέρῃ καὶ νικοποιῶ χραταιῷ στεφθόρω καὶ πρόδεξε καὶ λύσον μου τὰς πολυπλόκους [δέσσεις]

οὐδὲν γάρ δένται πολλῶν ἔξόδων ἢ φροντίδων, ἥγαρ αραιόμως πρὸς αὐτὰς καὶ ἀνεψέμνως βλέψεις. Δέον λοιπὸν ἀνάμαθεν τὰς νόσους τῶν νοσοδύν-

[τεων,

εἰθ' οὕτως καὶ τὴν θασην ἐντέχνως ἐχειναι· καὶ θαύμασον τοῦ μέρμηκος τὴν τηλικαύτην [τολμην.

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ ΚΛΗΜΕΝΤΙΝΟΝ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ ΚΛΗΜΕΝΤΙΝΟΝ
Κ.Τ.Π
2006

Σημειωτέον δὲ ὅτι ὁ πεμπτὸς στίχος τοῦ ποιήματος παρὰ τῷ *Legrand* δύναται εἰς τοῦ Λαυρεντιακοῦ κώδικος νὰ διορθωθῇ ἐν ἀρχῇ ὡδεῖ· εἴ γάρ προθύμως — βλέψεις· μετ' αὐτὸν δὲ φαίνεται ἑκπεσῶν ἔκτος στίχος, ἀρχομένος διὰ τῶν λέξεων οὐδὲν γάρ δέονται λοιπόν...

— **Κώδικες τοῦ Ἰωάννου Ζωναρᾶ.** Ἐν τῇ Πατριαρχικῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ Καΐρου, περιεχούσῃ πολλοὺς καὶ ἄξιους λόγου κώδικας, ὃν εὐχὴν ἴργον εἶναι νὰ δημοσιευθῇ ὁ κατάλογος, περιλαμβάνεται πρὸς τοῖς ἄλλοις κώδικες τοῦ Χρονικοῦ τοῦ Ἰωάννου Ζωναρᾶ, ὥπ’ ἀρ. 41 εἰς σχῆμα 4ον, γεγραμμένος ἐπὶ χάρτου τὸν δέκατον πέμπτον αἰώνα. Ἀρχεται δὲ ἀκέφαλος ἀπὸ τῶν λέξεων τὸν **ΙΙόντον τόπον** καθίκοντες. Ἀλβανοὶ δ’ ἐπὶ τὴν ἔω καὶ τὴν Κασπίαν θάλασσαν. Οὗτοι πρῶτον μὲν αἰτήσαντι Πομπούφ δίοδον ἔδοσαν, εἴτα γενόμενοι τετρακιςμυρίων οὐκ ἐλάττους προσέβαλλον αὐτῷ (X, 4=P I 477). Τελευτὴ δὲ ὁ κώδικες ἐνθα καὶ τὸ Χρονικὸν διὰ τῶν λέξεων **Θε'** οὖν περ ἄπαν κατορθοῦται καλόν· εἰ **Θ'** ἀσυντελές, εἴη δὲν ἡμέτερον τὸ αἰτίαμα καὶ ἀπαντέτω πρὸς με τὸν τεκόντα τὸ ἀποκύπρια ἐσόμενόν μοι μνήμης ἐμπύρευμα. Αἱ ἐν τοῖς ἀνωτέρῳ χωρίοις διὰ παχέων γραμμάτων δηλωθεῖσαι διαφορεῖ ἀπὸ τῶν ἐν ταῖς ἐκδόσεσι γραφῶν πειθουσιν, ὅτι ὁ κώδικες οὗτος εἶναι ἄξιος ιδίας μελέτης, η δὲ ἀντιβολὴ αὐτοῦ θάποτελέσῃ σπουδαίαν συμβολὴν πρὸς νέαν ἐκδοσιν τῶν ἐν τῷ κώδικι τοῦ Καΐρου σωζόμενων βιβλίων τοῦ συγγραφέως τούτου.

— **Τύποις ἀναφορῶν ἐν τῷ κώδικε *Rossianus XI 40.*** Ἐν τῷ αὐτῷ κώδικι, ἐν ῥῷ τῷ ἀνωτέρῳ ἐν σ. 333 ποιημάτιον τοῦ Προδρόμου, περιλαμβάνονται ἐν φ. 245^a-257^a τύποις ἀναφορῶν, ὃν μόνον τὸν πρῶτον ἀναγράφει ὁ τὸν κατάλογον τῆς *'Rossianῆς βιβλιοθήκης συντάξας κ. C. van de Vorst ; Verzeichniss der griechischen Handschriften der Bibliotheca Rossiana* ἐν τῷ *Zentralblatt für Bibliothekswesen* Τόμ. ΚΓ' (1906), σ. 543). Εἶναι δὲ ἡ μικρὰ αὐτη συλλογὴ οὐκ ἀναξία λόγου, καίτοι ὁ συλλογεὺς ἡρκέσθη μὲν εἰς μόνην τὴν εἰςαγωγὴν ἐκάστης ἀναφορᾶς, ἐπιφέρων ἐπειτα ὡς τὸ πλεῖστον τὰς λέξεις καὶ εἴτα τὴν ὑπόθεσιν, παρέλειψε δὲ ἐκ τῶν ἀναφορῶν ἐκάστων, ἃς είχεν ὥπ’ ὅψιν, τὰ ἐν αὐταῖς εἰδικὴ ὄνοματα, εἰς

μόνην τὴν χρῆσιν αὐτῶν ὡς σύπον αποσκοπῶν ὡς καὶ ἐν ἄλλαις συλλογαῖς ἐπιστολικῶν τυπῶν ἔγεινε πολλάκις. Διὸ ἀναγράφω αὐτὰς ἐνταῦθι λεπτομέρως, προθέτων καὶ τὴν ἀρχὴν τῶν ἀξιολογωτέρων ὡς καὶ τινὲς ἄλλες τῶν ἐν αὐταῖς ἀξίων γνώσεως. 1) φ. 245^a. «Ἀναφορὰ εἰς βασιλεῖας». Ἀρχ. Τολμῶν δ δοῦλος τῆς κραταιᾶς καὶ ἀγίας βασιλεῖας σου δέσποτά μου ἄγιε ἀναφέρω.—2) φ. 245^b. «Εἰς πατεράρχην». Ἀρχ. Τολμῶν δ δοῦλος καὶ υἱὸς τῆς μεγίστης ἀγιωσύνης σου.—3) φ. 246^c. «Εἰς μητροπολίτην μεγάλης ἰκκλησίας». Πρόκειται, ὡς ἐξάγεται ἐκ τῆς ἐπιστολῆς, περὶ μητροπολίτου τῆς Θεσσαλονίκης. Ἐν τῇ ἀναφορᾷ ταύτῃ καὶ ἡ φράσις καὶ ἔχη ἐπὶ πᾶσιν δλόκαλα. Καὶ ἐν ἄλλαις δὲ πολλαῖς τῶν κατωτέρω ἀναφορῶν γίνεται καὶ πάλιν χρῆσις τῆς αὐτῆς λιξιῶς δλόκαλα.—4) φ. 247^d. «Εἰς ἑτερον μητροπολίτην μικρᾶς ἰκκλησίας». Εἶναι δὲ ἡ τῆς Βερροίας.—5) φ. 248^e. «Εἰς ἐπίσκοπον». —6) φ. 248^f. «Εἰς ἀρχιμανδρίτην καθηγούμενον». —7) φ. 250^g. «Εἰς ιερομόναχον καὶ πνευματικόν». —8) φ. 251^h. «Εἰς ιερομόναχον». —9) φ. 251ⁱ. «Εἰς ἀρχοντα ὄρφικιάλιον». Ἀρχ. Οἴκειε τῷ κραταιῷ καὶ ἀγίῳ ἥμῶν αὐθέντῃ καὶ βασιλεῖ εύγενέστατε ἐνδοξώτατε συνετώτατε ἐν Χριστῷ κύριε μοι μέγα δομέστικε.—10) φ. 253^j. «Εἰς κεφαλήν». Ἀρχ. Ἐνδοξότατε, ὑψηλότατε, φρονιμώτατε ἄμα καὶ πρακτικώτατε οἴκειε τῷ κραταιῷ καὶ ἀγίῳ ἥμῶν αὐθέντῃ καὶ βασιλεῖ καὶ δμόψυχε ἐν Χριστῷ κύριε μοι καὶ ἄγιε αὐθέντα.—11) φ. 253^k. «Εἰς ἀρχοντα φίλον καλόν». —12) φ. 254^l. «Εἰς τὴν λαύραν». Ἀρχ. Πανοσιώτατε καθηγούμενε τῆς καθ' ἥμᾶς]. Μετὰ τὸ ἡ τοῦ ἥμᾶς λείπουσι φύλλα.—13) φ. 255^m. Λείπου ἡ ἐπιγραφὴ, ἡτις περιείχετο ἐν τῷ τέλει τοῦ τελευταίου τῶν λειπόντων φύλλων. Ἀρχ. Ἡ ταπεινότης ἥμῶν διὰ τοῦ παρόντος αὐτῆς ἐνταλτηριώδους γράμματος ἀνατίθετέ σοι τῷ τιμιωτάτῳ ἐν ιερομονάχοις κυρίῳ δδεῖνα. Τελ. μηνὶ τοῦ τρέχοντος ἵνδικτιῶνος θ' ἔτους εἰδοθ' (=1401).

Πρὸς τὴν συλλογὴν ταύτην παραβλητίος ὁ ὑπὸ τοῦ κ. Σάθος (Μεσαιωνικῆς βιβλιοθήκης Τόμ. 5' σ. 607 κ.τ.). ἐκ τοῦ Παρισιακοῦ κώδικος 2509 ἐκδεδομένος Τύπος τέχνης τῆς τῶν γραμματέων. Καὶ οὐλλαι δὲ πολλαὶ ἀνάλογοι συλλογαὶ ὑπάρχουσιν ἐν διαφόροις κώδικι. Πρβλ. *Krumbacher Geschichte der byzantinischen Litteratur*

σ. 452 κ. ἡ. (ελλ. μεταφρ. Σωτήρεάνου Τόμ. Β' σ. 91 κ. ἡ.). "Ἄξιον δὲ σημειώσεως είναι, ὅτι καὶ ὁ Κουτλουμουσιακός κώδιξ 246 ἔχει ἐπομένην εἰς τὸ ποιηματικὸν τοῦ Θεοδώρου Προδρόμου τὸ ἐκδοθέν ἀνωτέρῳ ἐν σ. 332 πολλογὴν ἀναφορῶν ("Ιδε Σπυρ. Η. Λάμπρου Catalogue of the greek manuscripts on Mount Athos. 'Εν Κανταβριγίᾳ, 1895. Τόμ. Α', σ. 305), ἵτις πιθανῶς είναι ἡ αὐτὴ καὶ ἡ ἐν τῷ 'Ροσσιανῷ κώδικι. Ἐν γένει δὲ τὰ περιεχόμενα ἐν τῷ κώδικι τούτῳ ἐν παραβολῇ πρὸς τὸν Κουτλουμουσιακὸν ἀποδεικνύοσιν, ὅτι ἀμφότεροι οἱ κώδικες ἔχουσι κοινὴν τὴν πηγὴν ἡ ὁ ἔτερος αὐτῶν είναι ἀντιγεγράμμένος ἐκ τοῦ ἔτερου. Ἡ δὲ ἐν τῷ 'Ροσσιανῷ κώδικι ὑπαρξίες καὶ ἔτερων τινῶν περιεχομένων ἐν φ. 2266-2276, μὴ απεισιουμένων ἐν τῇ ὑπὸ ἐμοῦ περιγραφῇ τοῦ Κουτλουμουσιακοῦ, ἔξηγεται βεβαίως ἐκ τῆς ἐν τούτῳ συγχύσεως τῶν φύλλων, ἐν οἷς ἵστως λανθάνουσι καὶ τὰ περισσεύοντα ἐν τῷ 'Ροσσιανῷ κώδικι.

'Ἐν τέλει δὲ παρατηρῶ, ὅτι τὰ ἐν ἀρχῇ τῆς πρώτης καὶ δευτέρας τῶν ἀναφορῶν Τολμῶν ὁ δοῦλος . . . δναφέρω είναι ὁ συνήθης τύπος τῶν παρὰ Βυζαντίνοις τοιούτων ἐγγράφων. Ἐκ δὲ τῶν πολλῶν παραδειγμάτων, δεῖνα δύνανται νὰ παρατεθῶσιν, ἀρκοῦμει ἀναγράφων ἵνταῦθε ὅλιγα τινὰ πρόχειρα. Οὕτως ἀναφορά τις τοῦ δεκάτου τετάρτου αἰώνος ἐν φ. 123⁶ τοῦ ἐν τῇ Λαυρεντιακῇ βιβλιοθήκῃ κώδικος Σopn. Soppr. 30 ἀρχεται μὲν ὡδε· Τολμῶν δ δοῦλος τῆς κραταιᾶς καὶ ἀγίας βασιλείας σου δέσποτά μου ἄγιε δναφέρω, τελευτῇ δὲ διὰ τῶν λέξιων ὡς δοῦλος τῆς κραταιᾶς καὶ ἀγίας βασιλείας σου τολμήσας δνέφερον. Ἀναφορὰ δὲ τις τοῦ Γενναδίου Σχολαρίου, ἐπιγραφομένη «Τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν βασιλέα» καὶ περιλαμβανομένη ἐν τῷ κώδικι ΧΧΙΙ-1 τῆς ἐν Νεαπόλει βιβλιοθήκης τῶν Ἱερωνυμιτῶν (Gerolamini) ἡ Oratoriana ἐν φ. 314^a κ. ἡ. ἀρχεται διὰ τῶν λέξιων Τολμηρῶς δναφέρω τῇ κραταιᾷ καὶ ἀγίᾳ βασιλείᾳ σου. Ἐν δὲ τῷ 'Αμβροσιακῷ κώδικι L 106 οὐρισκομένη ἀναφοράν τοῦ ἵστου 1453 φέρουσαν ὑπογραφὴν Θεοδορῆς δ δουλεσσού πολλὰ πρᾶσκινα σε ἵτις ἀρχεται διὰ τῶν λέξιων Τολμῶν δ δοῦλος τῆς αὐθεντίας σου. Όμοιως δὲ καὶ ὁ Θεόδωρος Πρόδρομος ποιεῖται χρῆσιν τοῦ τύπου τούτου ἐν τῇ ἀρχῇ δύο τῶν πρὸς τὸν Μανουὴλ Κομνηνὸν Ιχατικῶν ποιη-

μάτων του, άτινη διανέμεισθαι να χαρακτηρίσωμεν ως Εμμέτρους αναφοράς. Τό έτερον μύτων προστάζεται διὰ τοῦ στίγμου

Τολμήσας ἀναφέρω σοι τῷ κραταιῷ δεσπότῃ¹,
τὸ δ' ἔτερον διὰ τοῦ στίγου

Μόδις τολμήσας βασιλεῦ δέσποτα στεφνφόρε².

Οὐαίως δὲ καὶ ἐν τῶν ποιημάτων τοῦ Μανουὴλ Φιλῆ ἀρχεται μὲν διὰ τοῦ στίχου Δέσποινά μου, τολμῶντι συγγίνωσκέ μοι, ἐπιγράφεται δὲ Τοῦ αὐτοῦ ἀναφορὰ εἰς τὴν δέσποιναν (Manue-
lis Philae Carmina ἑκδ. E. Miller. Ἐν Παρισίοις. 1855 Τόμ.
Α' σ. 284). Πρὸς ταῦτα δὲ παραβλητέον καὶ τὰ ἐν τῷ ἀνωτέρῳ ἐν
σ. 285 ἐκδοθέντι ἐπιγράψματι ἵξει τοῦ Βαρβερίνου κώδικος 527 Ἀνα-
φέρω σοι ταῦτα τολμήσας, πάτερ.

Ανέλογος δὲ είνε καὶ ἡ ἀρχὴ τοῦ πρὸς τὸν αὐτοκράτορα Ἀλέξιον τὸν Κομνηνὸν ως ἀπό προσώπου τῶν Ἀθηναίων Ὑπομνηστικοῦ τοῦ Μιχαὴλ Ἀκομινάτου Τολμῶντες οἱ ἀνάξιοι καὶ πανευτελεῖς δοῦλοι τῆς κραταιᾶς καὶ ἀγίας βασιλείας σου δεόμεθα, δέσποτα ἡμῶν ἄγιε³.

'Εξηκολούθησε δ' ἡ χρῆσις αὕτη μέχρι τῶν ἐσχάτων χρόνων τῆς βυζαντιακῆς βασιλείας καὶ πέραν αὐτῆς. Οὗτως ὁ Ἰωάννης Ἀργυρόπουλος περατόνει ἀναφορὰν αὐτοῦ πρὸς τὸν πάπαν Νικόλαον Ε' διὰ τῶν λέξεων ἀνηνέγκαμεν τολμήσαντες. Ἰδε τῶν ἐμῶν προεχώς ἐκδιδομένων Ἀργυροπουλείων σ. 141, 6. Καὶ ἀναφορὰ δέ τις τοῦ Δημητρίου Καστρηνοῦ ἀρχεται διὰ τῶν λέξεων Τολμῶν ὁ δοῦλος τῆς αὐθεντίας σου, δέσποτά μου ἄγιε, δουλικῶς ἀναφέρω (*Klette Beiträge zur Geschichte und Litteratur der Italienischen Gelehrtenrenaissance* Greifswald. 1890 Μέρ. Γ' σ. 90).

— Τέ είναι οι μεταξώτοι ἄρτοις; Ἐν τῷ Μοναχείῳ
χώδικι ἀρ. 450 τοῦ Νικήτα Χωνιάτου, περιλαμβάνοντι ἐν πολλοῖς
παραλλαγὴν τοῦ χρονικοῦ αὐτοῦ, περιέχεται ἐν τοῖς περὶ τῆς βασι-
λείας Ἰσαακίου τοῦ Ἀγγέλου καὶ τόδε τὸ χωρίον, ἐκδοθὲν ἐν ταῖς
χριτικαῖς ὑποσημειώσεσι τῆς ἱερόσημης Βόνης ἐν σ. 579· ἔτρωγε

¹ Legrand Bibliothèque grecque vulgaire T. II. A' p. 52.

2 "Evθ" av. c. 107.

³ Σκυρ. ΙΙ. Λάδηπος Μιχαήλ Ἀκομινάτου τὰ σωζόμενα. Ἐν Ἀθήναις. 1879.
Τόμ. Α' σ. 307.

καθ' ἐκάστην ἡμέραν ἔγώπιον πάντων ἔχων πολυτελῆ τράπεζαν ἀπὸ ποικίλων καὶ διάφορων γλυκυτάτων βρωμάτων καὶ ἔχθυών μεγάλων καὶ ἄρτων τῶν λεγομένων μεταξωτῶν καὶ οίνων τῶν εὔόσμων τε καὶ ποτίμων. Οἱ μεταξωτοὶ ἄρτοι τοῦ χωρίου τούτου, ὡν τὴν σημασίαν δὲν κατέρθωσά ποτε νὰ ναζτῶ, μ' ἵσκανδαλισαν, καὶ εὐλόγως ἐνόμισα, δτὶ τὸ χωρίον ἦτο παραναγνωσμένον. Παρεκάλεσα λοιπὸν τὸν ἐν Μονάχῳ διδάκτορα τῆς φιλολογίας κ. Παῦλον Marc νά μοι ἀποστείλῃ φωτογραφίαν τῆς οἰκείας σελίδος τοῦ χειρογράφου. 'Ἐν ταύτῃ δ' εύρον πράγματι εὐαναγνωστότατα γεγραμμένον, ως καὶ ἐν τῇ ἑκδόσει τῆς Βόννης, καὶ ἄρτων τῶν λεγομένων μεταξωτῶν. Τὸ πρᾶγμα εἶναι ἀξιον ἴρεύνης. "Ισως δ' ἐξηγεῖται ἐκ τίνος δημώδους φράσειως. Δύναται τις τῶν ἀναγνωστῶν τοῦ Νέου Ελληνομυρήμονος νὰ συμβάλῃ εἰς λύσιν τοῦ αἰνίγματος;

— Σεισμὸς ἐν Χίῳ καὶ Σμύρνῃ τῷ 1389. 'Ἐν τῷ Ἀλλατιανῷ κώδικι CXVI τῆς ἐν 'Ρώμῃ βιβλιοθήκης Vallicelliana φέρεται ὡπ' ἀρ. 31 ἀντιγεγραμμένον χειρὶ τοῦ Ἀλλατίου σημείωμα περὶ σεισμοῦ συμβάντος ἐν Χίῳ, Σμύρνῃ καὶ Νίση Φωκαίᾳ τῇ 20 Μαρτίου 1389. 'Αλλὰ δυστυχώς δὲν λέγεται ἐκ τίνος κώδικος ἀντεγράφη τὸ σημείωμα τοῦτο, ἔχον ὁδε·

«Τῷ Σῶκος^ο ἔτει ἵνδικτιῶνος ιβ· μηνὶ Μαρτίῳ ἐπ' ἡμέρᾳ Σαββάτῳ ὥρᾳ ὄγδοῃ (κῶδ. 660) τῆς ἡμέρας ἡλίου κύκλος θ· σελήνης κύκλος ιθ· ἐγένετο σεισμὸς φοβερὸς ἐν τῇ νήσῳ (κῶδ. νήσσω) Χίῳ ὥστε χαλασθῆναι τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ κάστρου καὶ καταπέσαι καὶ ἐκ τῶν μεγάλων οἰκιῶν τοῦ κάστρου καὶ καταρραγῆναι καὶ θραυσθῆναι τὰ οἰκήματα τὰ πλεῖστα αὐτοῦ. 'Εχάλασσε δὲ καὶ τῆς Μητροπόλεως τὸ βάρειον μέρος; τὸ πλησίον τοῦ βῆματος καὶ ἐπέπεσεν ἐπὶ τῷ πλησίον αὐτοῦ οἰκιῷ, ἐν φυσένη γυναῖκα τινὰ εὑρεθῆναι ἐν αὐτῷ καὶ ἀποθανεῖν ἀπέθανε τε καὶ ἄλλη τις (κῶδ. ἀλλητικής τίς) γυνὴ 'Εβραιά ἐν τῷ αὐτῷ σεισμῷ· ἐπεισον δὲ καὶ ἐκτὸς τοῦ κάστρου οἰκίαι πολλαὶ αἱ πλησιάζουσαι μᾶλλον τοῦ αἰγιαλοῦ τοῦ καλουμένου Νέου χωρίου· ἐχάλασσεν ὁ ἅγιος Νικόλαος ὁ Θαλασσίτης, καὶ τὸ βῆμα τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ, καὶ τὸ βῆμα τοῦ Ἅγιου Ἰσιδώρου τοῦ Τζικαλίου, καὶ τὸ ἰξωνάρθηκον τοῦ Ἅγιου Νικολάου τοῦ Βασιλικάρη· διερράγησε δὲ καὶ κατεθραύσθη καὶ ὁ θόλος τοῦ Ἅγιου Γαλακτίωνος, καὶ ἀ-

λων πολλῶν ἐκκλησιῶν· ἀλλὰ δὴ καὶ τὸ βόρειον μέρος τῆς τρούλλης τοῦ μεγάλου Ἱσιδώρου¹ συνέβη δὲ ἐν ταύτῳ φυράσαι τὴν² θύλασσαν ἔχρι τοῦ ἐντάξιον ανεμομέλου τῆς θαλάσσης ἐπειτα ἐπαναστραφῆναι καὶ τῶν οἰκείων ὄρων (κῶδ. ὄρων) αὐτῆς ἐξελθεῖν ἕως τῆς ἡμίσεως πλάτζας τοῦ Ἐπιπορίου, ὡςτε φοβηθῆναι τοὺς ἀνθρώπους φεύγειν καὶ ἐπανέρχεσθαι ἔχρι τῆς Τρουλλωτῆς. Ἐχάλασσε δὲ καὶ ἡ Σμύρνη καὶ ὁ³ κοὐλᾶς τῆς Φωκαίας (κῶδ. Φωκέας) τῆς νέας, ἀλλὰ δὴ καὶ ἡ Χαρία τέλεον. Οὕτως φοβεροῦ σεισμοῦ γεγονότος, μετὰ φιλανθρωπίας παρ' ἑλπίδα ἐλυτρώσατο ἡμᾶς ὁ οἰκτίρμων καὶ ἐλεήμων θεός.

Αντὶ τῶν λέξεων ἴνδικτιῶνος, ἥλιου, σελήνης καὶ κύκλου τὸ ἀντίγραφον τοῦ Ἀλλατίου ἔχει τὰς συνήθεις γνωστὰς βραχυγραφίας.

— Διαθήκη τοῦ εζ' αἰῶνος. 'Ἐν τῷ ὑπ'⁴ ἀρ. 226 κώδικι τῆς ἐν Ἀθήναις Βιβλιοθήκης τῆς Βουλῆς περιλαμβάνεται ἐν φ. 186α ἡ ἔξις διαθήκη Ιερομονάχου τινὸς Γερασίμου, συνταχθεῖσα ἐν Κρανιδίῳ τῇ 11 Μαΐου 1634.

ε + Εἰς δόξαν Χριστοῦ ἀμήν. 1634 Μαΐου 1α εἰς τὸ Κρανήδη τὴν σήμερον ἔγραψα ἵγε ὁ παπᾶς Γεράσιμος πὸς ἔχαρητα μέρος τὴν τῶν ὑπαρχόντον μου τοῦ ἀνηψήσου μου τοῦ Γηώργη τὸ χοράφη ὃποῦ ἔνε ἡς τὴν Βίρβερόντα κατὰ τὸ πηγάδει τοῦ Χόρτα ὃποῦ ἔγη της δύο Ἑλλες, καὶ τὸ πηγάδη καὶ τὸ ἀλόνη ἀκόμη μελήσια ἕκοι ὃποὺ τὰ ἔδοσα τοῦ συμπεθέρου νὰ εὐγάνοῦν τάσα σώματα καὶ τότες νὰ τὰ ἔχῃ μήσηκά μὲ τὸ παιδί· καὶ ἀφήνο ἐπίτροπο τὸν Πέτρο τὸν Γραματικὸ νὰ ἐπέρνη ἡς τὸν κερὸ τὸ μέρτικὸ τοῦ χοραφῆσου τὸ τρίτο· τόσο ἀπὸ στάρη· τόσο ἀπὸ βάμπακη· τόσο ἀπὸ μελήσια· τὸ ὅποιο μέρτικὸ νὰ τὸ πούλήσῃ ἡς τὸν κερὸ αὐτὸς ὁ ἐπίτροπός ὁ Γραματικὸς καὶ τὰ σώματα να τα βάνη ἡς χέρη καλοῦ ἀνθρώπου νὰ στέκοῦνται· καὶ αὐτὸς νὰ ἐκρατὴ καταστηχο ἕως οὐ νὰ ἐλθῃ τὸ πεδὴ ἡς νόμου ἡληκίας· καὶ τότε νὰ τοῦ τα δόσει· καὶ ἀπὸ τὸ χοράφη καὶ ἀπὸ τὰ μελίσια· νὰ μὴν ἔγη νὰ κάμη εἰς ἔδαύτα· οὗτος ὁ πατέρας του ὁ παπᾶς οὗτε ἀλλα ἀδελφηνά του· οὗτα νὰ ἥνη· οὗτος ἡς τὸ μέρτικό του νὰ βάνουν τὴν χάρην ὃποῦ τοῦ χάρησα· μόνις καὶ ἀπὸ τὰ ὑπάρχοντα

¹ Δέο τὴν, ὃν τὸ πρ τὸν διαγεγραμμένον.

² Μετὰ τὸ ἄρθρον ἐπειτα Κ διαγεγραμμένον.

ὅλα ὅπου τοῦ ἀφετά τοῦ νίοῦ μου τοῦ παπᾶ νὰ λάβῃ καὶ αὐτὸς ὁ Γῆραργης τὴν χλήρωσιν του ἔξιου· ὃσα αδέρφηα εὑρεθοῦν· καὶ ἀνήσος καὶ γένη ἀπίθες· καὶ κρατίση τίποτες ἀπὸ ἡτη ἔγραψα ἡς τὴν διάθηκη· τὴν χατάρα μου νὰ ἔχῃ καὶ να κρηθῇ μὲ τὸν θύμα.; Γε-
ράσιμος ιερομόναχος ἔγραψα - »

— Ξυμπλήρωσες ἀρχιερατικῶν ὑπογραφῶν. Ότι Κων-
σταντινουπόλει μέγας λογοθέτης κ. Σ. Ἀριστάρχης ἐπέστειλέ μοι τὴ
30 Μαΐου τάδε· «Ἐπιτραπήτω μοι ἵνα σημειώσω ὑμῖν, ὅτι παρα-
βαλὼν τὰ σιγιλλια τῆς μονῆς Σκαφιδιᾶς, τὰ παρ' ὑμῶν δημο-
σιεύσαντα ἐν σ. 80-98 τοῦ α' τεύχους τοῦ Ε' τόμου τοῦ Ν. Ἐλλη-
νομνήμονος, πρὸς τὴν ἐμὴν ἀνέκδοτον συλλογὴν 12000 ἔγγραφων
τοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρό-
νων μέχρι τοῦ 1821, εύρον τὰς ἔξης ἐκ ταύτοχρόνων ἔγγραφων συμ-
πληρώσεις τῶν ἀρχιερατικῶν ὑπογραφῶν».

σ. 82-83. † ὁ Ἐφέσου Ἰωακείμ. † ὁ Ἡρακλείας Γεράσιμος.
† ὁ Νικομηδείας Κύριλλος. † ὁ Νικαίας Καλλίνικος. † ὁ Χαλκηδό-
νος Γαβριήλ. † ὁ Δέρκων Σαμουήλ. † ὁ Νεοκαισαρείας Διονύσιος.
† ὁ Λαρίσου Ἰάκωβος. † ὁ Ρόδου Ἱερεμίας. † ὁ Φιλίππων καὶ
Δράμας Καλλίνικος. † ὁ Μηθύμνης Ἀρσένιος. † ὁ Βιζύης Καλλίνικος.
† ὁ Χριστιανουπόλεως Δανιήλ. † ὁ Ξάνθης Μητροφάνης. † ὁ Χίου
Διονύσιος.

σ. 89. ὁ Ἐφέσου Σαμουήλ. † ὁ Ἡρακλείας Μεθόδιος. † ὁ Κυ-
ζίκου Ἀγάπιος. † ὁ Νικομηδείας Γεράσιμος. † ὁ Χαλκηδόνος Παρ-
θένιος. † ὁ Δέρκων Ἀνανίας. † ὁ Σερρῶν Ματθαίος. † ὁ Φιλίππων
καὶ Δράμας Γρηγόριος. † ὁ Ἀγχιάλου Ἰωακείμ. † ὁ Ναυπλίου Με-
λέτιος. † ὁ Θλένης Ἰάκωβος.

Ταῦτά χρόνα δὲ τῶν ἐν σ. 96 καὶ 98 σιγιλλίων ἔγγραφα φέρουσι
τὰς ἔξης ὑπογραφάς· † ὁ Ἐφέσου Σαμουήλ. † ὁ Ἡρακλείας Μελέ-
τιος. † ὁ Κυζίκου Ἰωακείμ. † ὁ Νικομηδείας Ἀθανάσιος. † ὁ Νι-
καίας Καλλίνικος. † ὁ Δέρκων Μακάριος. † ὁ Θεσσαλονίκης Γερά-
σιμος. † ὁ Νεοκαισαρείας Ἡσαΐας. † ὁ Λαρίσου Διονύσιος. † ὁ Εύ-
ριπου Ἱερόθεος. † ὁ Ναυπλίου Ἰάκωβος ε.

— Λαϊαθούλκος ἐν Ζακύνθῳ. Οἰκογενεῖς τοῦ οίκου τῶν Ἐλε-
αβούλκων ή Ἐλιαθούρκων (Λαϊαθούλκων, Λαϊαβούρκων), περὶ οὓς

Νέου Ἐλληνομνήμονος Τόμ. Δ' σ. 349 κ. ξ., εὑρίσκομεν καὶ ἐν Ζακύνθῳ. Ἰδια Λεωνίδα Χ. Ζώη Λιξικὸν φιλολογικὸν καὶ ιστορικὸν Ζακύνθου Τόμ. Α' σ. 512 ἐν παραρτήματι τοῦ Ζακυνθίου περιοδικοῦ Μαιάσαι. Ἐτ. ΙΕ', 15 Αὐγούστου 1907, ἀρ. 346, ἐνθ' ἀναγινώσκομεν τέθεντος Λιαβούλκου (ὅ ἀστερίσκος σημαίνει οἶκον ἐκλεπόντα) Οἰκ. ἐν Ζακ. (Λιαβούλκου Νικολάου ἡ διαθήκη τῷ 1507. Συμβολαιογράφος Α. Ῥαφτόπουλος σ. 73). Ἡ διαθήκη αὗτη, ἣν κατέιμην παράκλησιν εἰδεν ἐν τῷ ἀρχειοφυλακείῳ Ζακύνθου ὁ κ. Ἀδαμάντιος Ἀδαμαντίου, σύγκειται ἐκ δύο σελίδων. Ἀρχεται δὲ ὡδε. Ἐν δύοματι Νικόλαος λιαβούλκος λεγόμενος μαντινέος εὐρισκόμενος τὴν σῆμερον ἡμέραν καὶ ὥραν εἰς τὸν αἴγιαλὸν τῆς πόλεως ζακύνθου.

— Πατορικὰ περὶ τοῦ Ρόδου ἐν Ἀγκῶνες. Ἐν τῷ δημοτικῷ ἀρχείῳ (Archivio Comunale) τοῦ τοῦ Ἰταλίζ Ἀγκῶνος ἐν τῷ τμήματι Archivio Storico, I della sezione IV ὅπ' ἀρ. 47 ἐν φ. 46°-48°, 55°-56°, 56°-57° καὶ ἀλλαχοῦ ὑπάρχουσιν ἐπιστολαὶ ἐπιγραφόμεναι Sanctissime pater atque clementissime domine καὶ ἀναρρόμεναι εἰς τὰ κατὰ τὴν νῆσον Ρόδον καὶ τοὺς Τούρκους.

— Τυπογραφικὰ περιοράματα. Ἐν Νέου Ἐλληνομνήμονος Τόμ. Ε' σ. 43 διαγραπτεῖς ὅλος ὁ στίχος 9 ἀπὸ τῶν λιξιῶν 367 διετις μέχρι τῶν περιγράφεται ἐν αὐτῷ ἐν σ. 90, τελευταίῳ στίχῳ, ἔντι ΔΨΝΖ γράφει ΔΨΗΖ· ἐν σ. 99 στ. 7 ἀντὶ 1816 γράφει 1819· ἐν σ. 159 στ. 9 ἀντὶ Γ' γράφει Η'· ἐν σ. 161 στ. 8-9 ἀντὶ δξιοτάτω γράφει δξιοτάτω αὐτῷ ἐν στ. 14 ἀντὶ τὰ γράφει τὰ τί· ἐν σ. 164 στ. 11 ἀντὶ δελάβανεν γράφει διελάβανεν· σ. 166 στ. 22 ἀντὶ ἄ"ū"ς γράφει ἄ"ū"ῃ· αὐτῷ στ. 23 ἀντὶ κ γράφει κ· ἐν σ. 169 στ. 27 ἔντι Ἀσίαν γράφει Μικρὰν Ἀσίαν· ἐν σ. 175 στ. 16 ἀντὶ 28 γράφει 20· αὐτῷ στ. 27 ἀντὶ ἀπέμπεψε γράφει ἀπέλεμψε· ἐν σ. 263 στ. 6 ἀντὶ Constantinopolis γρ. Constantinopoleos.